

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 23.04.2024 р. №4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА
Наказ від «24» квітня 2024 р. № 70

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ ЗАКЛАДІВ
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ**

Пояснювальна записка

Освітня програма розроблена на підставі Положення про психологічну службу в системі освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 року № 509; професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24 листопада 2020 року № 2425-20; Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1077; Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800; Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти «Плекання резильєнтності в закладі освіти», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 25.07.2023 року № 889.

Освітня програма також враховує основні положення Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 р. № 645 «Про документи про професійну (професійно-технічну) освіту державного зразка і додатки до них», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність працівника психологічної служби з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний практичний психолог закладу освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування освіти, виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів в освіті, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу, активного впровадження технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої Програми: професійний розвиток практичних психологів відповідно до державної політики в освіті, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей практичних психологів у системі освіти, зокрема, закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗПТО), Положення про психологічну службу в системі освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 року № 509, інших нормативно-правових документів.

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей практичних психологів в освіті, зокрема, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗПТО);
- поглибити й розширити знання практичних психологів з теорії і практики психологічного забезпечення освітнього процесу, що забезпечують якісні зміни в організації освітнього процесу створюють передумови для інноваційних перетворень у сучасній освітній системі;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей практичних психологів у системі освіти;
- удосконалити вміння практичних психологів відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання з психолого-педагогічних та інших гуманітарних дисциплін.

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені до інших тем залежно від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть відрізнятися, залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції/відеолекції/вебінари/відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми/навчальні тренінги/семінари/майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Загальні очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері професійної (професійно-технічної) освіти;
- особливостей психологічного забезпечення освітнього процесу в закладі професійної (професійно-технічної) освіти;
- основ вікової психології, психології особистості, педагогічної та соціальної психології, психологічних особливостей учасників освітнього процесу, особливостей підтримки та збереження психічного здоров'я;
- психолого-педагогічних особливостей організації інклюзивного навчання;
- психолого-педагогічних умов та методів ефективної освітньої діяльності, основ педагогічної психогігієни, медіації, попередження професійного та емоційного вигорання педагогічних працівників;
- основ менеджменту та планування трудової діяльності, основ проєктної діяльності;
- способів планування, форм, видів та способів професійного розвитку та самоосвіти.

Уміння:

- керуватись нормативно-правовими вимогами до діяльності спеціаліста психологічної служби;
- спиратись на новітні освітні та фахові концепції і підходи;
- визначати стратегічні напрями діяльності закладу освіти та прогнозувати результати впливу;
- організовувати психологічне забезпечення освітнього процесу відповідно до вимог законодавства;
- упроваджувати циклограми діяльності практичного психолога закладу освіти;
- втілювати психологічну складову інклюзивного навчання;
- сприяти створенню та розвитку безпечного, дружнього до дитини освітнього середовища;
- застосовувати сучасні форми та методи у роботі з педагогами для забезпечення психолого-педагогічних умов та методів ефективної освітньої діяльності та педагогічної психогігієни;
- вимірювати ефективність застосовуваних інструментів, видів, форм та якості змістового наповнення трудових функцій/дій/напрямків роботи та планувати зони подальшого розвитку;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді;
- практикувати інструменти та диспозиції, що відповідають цінностям професії, вітчизняної освіти та загальнолюдським цінностям;
- використовувати зовнішню та внутрішню супервізію та інтервізію як інструменти професійної підтримки та розвитку.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти в межах рівня професійної підготовленості;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- професійна мобільність та гнучкість;

- дотримання принципів надання психологічної допомоги (не нанесення шкоди, об'єктивності, конфіденційності, поваги до клієнта, необхідності та достатності наданої інформації);
- дії на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (сформована національна ідентичність, патріотизм, відповідальність за долю держави, право вибору, формування спільноти).

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу: комп'ютерна техніка, офісне ПЗ, навушники, мікрофон, колонки, гаджет (планшет, смартфон), матеріали для малювання, інструменти для моделювання, постійний доступ до глобальної мережі «Інтернет», наявність облікового запису Google (особистого чи корпоративного).

1.	Розробник освітньої програми	Локоткова Людмила Анатоліївна, методист відділу практичної психологічної і соціальної роботи Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників»					
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації практичних психологів закладів професійної (професійно-технічної) освіти					
3.	Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей					
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Практичні психологи закладів професійної (професійно-технічної) освіти					
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність практичного психолога закладу та/або установи освіти					
6.	Зміст освітньої програми	№ з/п	Освітній компонент (модуль, тема)	Засоби провадження			
				Кількість годин			
				лекційні	семінарські	практичні	усього
		1.	Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття	4		2	6
		1.1.	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2			2
		1.2.	Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій	2			2
		1.3.	Національна ідентичність в історичному вимірі			2	2

		2.	Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище закладу професійної (професійно-технічної) освіти: територія безпеки та розвитку	2		18	20
		2.1. Інваріантна складова модуля		2		12	14
		2.1.1.	Особистісно-професійний імідж сучасного психолога	2			2
		2.1.2.	Професійний стандарт практичного психолога закладу освіти			2	2
		2.1.3.	Атестація фахівців психологічної служби			2	2
		2.1.4.	Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти			2	2
		2.1.5.	Практико-орієнтовані технології в роботі практичного психолога			6	6
		2.2. Варіативна складова модуля				6	6
		2.2.1.	Інклюзивна освіта: теорія і практика			6	6
		2.2.2.	Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат			6	6
		2.2.3.	Формування команди для розвитку культури демократії в закладі освіти			6	6
		2.2.4.	Дії учасників освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру			6	6
		3.	Модуль 3. Фаховий. Організація роботи практичного психолога закладу професійної (професійно-технічної) освіти	4		34	38
		3.1. Інваріантна складова модуля		4		16	20
		3.1.1.	Організація та зміст діяльності практичного психолога закладу освіти	2			2
		3.1.2.	Психологічний супровід інституційного та професійного становлення особистості	2		2	4
		3.1.3.	Технологія побудови індивідуалізованої траєкторії особистісно-професійного розвитку педагога			4	4
		3.1.4.	Емоційна підтримка учасників освітнього процесу в умовах воєнного і післявоєнного стану			2	2
		3.1.5.	Використання асоціативних карток у роботі практичного психолога			4	4
		3.1.6.	Упровадження здоров'язбережувальних технологій у практику роботи закладу			4	4

		освіти				
		3.2. Варіативна складова модуля			18	18
	3.2.1.	Створення інклюзивного освітнього простору в умовах закладу освіти			6	6
	3.2.2.	Арт-терапевтичні практики для гармонізації емоційно-особистісної сфери педагога			6	6
	3.2.3.	Онлайн-сервіси для створення навчального контенту			6	6
	3.2.4.	Травми війни: техніки самозцілення дорослих і дітей			6	6
	3.2.5.	Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей			6	6
	4.	Модуль 4. Діагностико-аналітичний			8	8
	4.1.	Установче заняття. Вхідне діагностування			2	2
	4.2.	Конференція з обміну досвідом			2	2
	4.3.	Захист випускних робіт			2	2
	4.4.	Вихідне діагностування			2	2
		Разом:	10		62	72
7.	Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	72 год / 2,4 ЄКТС				
8.	Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована				
9.	Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації				
10.	Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05, ЗК.06, ЗК.07, ЗК.08, ЗК.09 Професійні компетентності: А Психологічна профілактика (А1, А2, А3, А4); Б Психологічна просвіта (Б1, Б2, Б3, Б4); В Психологічна діагностика (В1, В2, В3, В4); Г Психологічна допомога (Г1, Г2); Ґ Професійний розвиток (Ґ1, Ґ2, Ґ3, Ґ4); Д Співпраця (Д1, Д2, Д3);				

		Е Організаційно-методична діяльність (Е1, Е2)
11.	Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей
12.	Особа (особи), які виконують освітню програму	Рогова В.Б. Пащенко Д.І. Перерва В.С. Довгань А.І. Шевченко А.М. Дишлева І. Локоткова Л.А. Гаркавенко Ю.О. Дерій О.В. Слободяник Г.І. Луценко Т.М. Шелест Л.В. Качуровський В.С. Камінський О. І.
13.	Строки виконання програми	Календарний рік
14.	Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, 09107)
15.	Вартість надання освітньої послуги	Собівартість обраховується залежно від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
16.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	25-30 осіб
17.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
18.	Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/ програма:

Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження у розумінні ролі освіти в процесі формування людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проєкту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного/повоєнного часу».

1.2. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій

Гуманістичні підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

1.3. Національна ідентичність в історичному вимірі: між конфронтацією та співробітництвом

Поняття національної та громадянської ідентичності. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» та його статті щодо основних напрямків освітньої діяльності. Різновиди освітніх заходів, пропоновані Законом України для реалізації основних напрямків виховання національної та громадянської ідентичностей. Історична генеза української національної ідентичності: між конфронтацією та співробітництвом. Проблематика та методика національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального виховання. Регіональність у становленні української національної та громадянської ідентичності. Роль позашкільних заходів та позакласної роботи у формуванні національної та громадянської ідентичності. Пошукова та творча діяльність учнів/учениць у формуванні національної та патріотичної діяльності.

Очікувані результати за соціально-гуманітарним модулем 1 охоплюють:

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості у справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї Батьківщини.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;

- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення у психології чи фізіології для поліпшення результативності своєї роботи;
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;
- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання і навчання у закладах освіти з урахуванням упровадження дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів/учениць до вивчення іноземної мови;
- чітко й переконливо висловлювати свої думки про історичні аспекти національної ідентичності, ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх верств суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій в освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне удосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів/учениць до вивчення іноземних мов;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;
- усвідомлення своєї національної ідентичності, відкритість до самокритики, незалежність від націоналістичних уявлень.

Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище закладу професійної (професійно-технічної) освіти: територія безпеки та розвитку

2.1. Інваріантна складова модуля

2.1.1. Особистісно-професійний імідж сучасного психолога

Ознайомлення з теоретичними основами, механізмами й технологіями формування, розвитку та корекції позитивного особистісно-професійного іміджу педагога. Роль іміджу в педагогічній діяльності, формування умінь і навичок ефективного використання іміджу для успішного здійснення професійних завдань, відповідно до постійно змінюваних вимог педагога з боку суспільства.

2.1.2. Професійний стандарт практичного психолога закладу освіти

Професійний стандарт психолога: компетентності, основні функції. Аналіз рівня розвитку компетентностей психолога відповідно до професійного стандарту. Роль практичного психолога в освітньому процесі: підтримка учнів, вчителів, батьків, адміністрації. Основні завдання практичного психолога в освіті: діагностика, корекція, консультування, профілактика. Особистісні якості та професійні компетенції, необхідні практичному психологу в освіті. Співпраця з іншими фахівцями: вчителями, соціальними працівниками, медичними працівниками. Етичні аспекти професійної діяльності практичного психолога в освіті.

2.1.3. Атестація фахівців психологічної служби

Основні нормативні документи для проходження атестації педагогічних працівників. Норми, які набирають чинності з моменту оприлюднення нового Положення. Аналіз загальних аспектів, висвітлених у Положенні. Порівняльна характеристика Типового та нового Положення, огляд нововведень.

2.1.4. Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти

Поняття фізична безпека, безпечне освітнє середовище. Екосистемний підхід. Формула «Дитина в безпеці». Рівні відповідальності в забезпеченні фізичної безпеки в освітньому середовищі. Ролі в надзвичайній ситуації. Симуляційна гра «Безпечна дорога до школи». Поняття інформаційної безпеки. Цифрова безпека. Інформаційна культура та інформаційна гігієна. Джерела інформації. Види медіа, їх вплив на споживача інформації. Вправа «Новина з телефону». Психологічна безпека в освітньому середовищі: ключові поняття, інструменти, механізми формування, розподіл відповідальності та ролей. Техніки психологічної підтримки та психоемоційної саморегуляції. Ізраїльська модель стресостійкості BASIC PH.

2.1.5. Практико-орієнтовані технології в роботі практичного психолога

Ознайомлення з основними принципами та методами використання проєктивних графічних методик у психологічній діагностиці. Вивчення можливостей та обмежень проєктивних методик у розумінні особистості. Розгляд основних проєктивних графічних методик (тест Мацена, тест Роршаха, тест «Малюнок дерева», «Неіснуюча тварина» тощо). Аналіз та інтерпретація результатів проєктивних графічних методик. Використання діагностичних методів мережевої терапії у професійній діяльності працівників психологічної служби. Принципи мережевої терапії, методи її застосування в діагностиці проблем та розвитку індивідуальних і групових інтервенцій. Значення діагностичних методів мережевої терапії в підтримці психологічного здоров'я та ефективності роботи працівників психологічної служби. Мережевий аналіз, розгортання ресурсів мережі як інструменти для ідентифікації ключових проблем, підтримки вирішення конфліктів, труднощів, що виникають у роботі психологічної служби. Приклади застосування діагностичних методів мережевої терапії в різних сценаріях роботи психологічної служби. Ефективність діагностичних методів мережевої терапії в покращенні якості надання психологічної допомоги. Особливості використання асоціативних карток у роботі практичного психолога. Принципи та методики роботи з асоціативними картками, їх практичне використання в різних сферах психологічної практики. Переваги використання асоціативних карток у роботі практичного психолога, їхня здатність сприяти емоційному вивільненню, стимулювати творчість, сприяти вирішенню психологічних проблем. Приклади використання асоціативних карток у різних сценаріях терапевтичної роботи, враховуючи індивідуальні консультації, групові сесії та тренінги.

Очікувані результати за інваріантною складовою професійного модуля 2.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- різних методик і технологій, що використовуються в практичній психології: когнітивно-поведінкова терапія, гештальт-терапія, психодрама, сімейна терапія тощо;
- принципи взаємодії з клієнтами на основі використання психологічних технологій, враховуючи розробку індивідуальних планів психологічної допомоги, використання стратегій у різних сферах життя клієнтів;
- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- складових професійної компетентності педагога;
- вимог та особливостей професійного розвитку працівників психологічної служби;

- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку учня в умовах нової парадигми освіти;
- етичних норм та професійних стандартів, що регулюють психологічну практику, в принципи конфіденційності, безпеки клієнтів, дотримання моральних принципів у взаємодії з ними;
- емоційного інтелекту та його складових;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- наслідків впливу стресових емоцій на стосунки з оточенням та здоров'я педагога;
- можливостей діагностування, попередження конфліктів у педагогічній взаємодії;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності;
- сутності і значення фізичної, інформаційної, психологічної безпеки;
- особливостей створення безпечного освітнього середовища з урахуванням екосистемного підходу;
- рівнів відповідальності в реалізації фізичної безпеки в закладі освіти.

Уміння:

- адаптувати технології та методи роботи до різних контекстів і ситуацій, робота зі школярами, сім'ями, групами, у корпоративному середовищі та в службі допомоги в кризових ситуаціях;
- ефективно виявляти потреби та проблеми клієнтів на основі використання сучасних психологічних методів і технік;
- розробляти індивідуальні психологічні стратегії та програми для клієнтів на основі їхніх потреб, можливостей, цілей;
- підтримки позитивних взаємовідносин з клієнтами, сприяння їхньому саморозвитку та психологічному благополуччю;
- використовувати різноманітні практико-орієнтовані методи, техніки роботи з клієнтами: розмовна терапія, арт-терапія, групова динаміка тощо;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність, використовувати різні критерії та індикатори якості освіти;
- відновлювати психічну рівновагу, перебувати в ресурсі;
- застосовувати психологічні методи, техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- вибудовувати діалогове навчання з усіма учасниками освітнього процесу як рівноправними партнерами.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність, готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;
- готовність до впровадження нових підходів та технологій у свою роботу на основі результатів оцінювання;

- самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість, адаптивність;
- педагогіка партнерства.

2.2. Варіативна складова модуля

2.2.1. Інклюзивна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед учнів, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, впровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль, функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання й розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. Методи, стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, виявлення та вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками учнів, іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці в створенні ефективного інклюзивного середовища. Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, використання теорій розвитку, психології виховання, соціальної педагогіки. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик, спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей з різними видами особливих освітніх потреб: інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні, соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожного учня: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси та потреби, специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії, методи адаптації освітнього процесу до врахування цих особливостей з метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожного учня. Співпраця між педагогами, психологами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу в створенні індивідуалізованих підходів до навчання, підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні підходи та методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання.

2.2.2. Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат

Тема 1. Освітні виклики в воєнний період: аналіз та стратегії відновлення

Освітні втрати: український контекст. Освітні втрати й навчальні розриви: сутність і взаємозв'язок, оцінка та наслідки. Формати вимірювання освітніх втрат та навчальних розривів. Наслідки навчальних втрат для суспільства. Інноваційні підходи до забезпечення

навчання під час кризи. Роль освітніх технологій у забезпеченні навчання в умовах воєнного конфлікту. Міжнародний досвід реабілітації освітньої системи післявоєнного періоду: вивчення успішних стратегій.

Тема 2. Психологічні втрати в період воєнного стану: стратегії та ресурси відновлення

Психологічні втрати. Психологічні наслідки військових дій для дітей та підлітків: стратегії підтримки та реабілітації. Ментальне здоров'я, його складові. Ментальне здоров'я педагогічних працівників та учнів. Вплив стресу та травм на навчання й розвиток учнів. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнного конфлікту.

Стратегії, інструменти для підтримки ментального здоров'я в освітньому середовищі. Вправи на стабілізацію психоемоційного стану педагогічних працівників та учнів, на запуск когнітивних процесів у навчанні. Травми, стресові реакції внаслідок воєнного стану, аналіз впливу на психічне здоров'я. Програми та підходи до психологічного відновлення. Стратегії самоопіки, психологічної самопідтримки в умовах воєнного стану.

Тема 3. Навчальна мотивація учнів в сучасних умовах

Мотивація, мотив, мотивування. Самогенеруюча мотивація. Сучасні підходи до мотивації учнів у навчанні. Задоволеність від навчання: зовнішні та внутрішні ресурси. Мотиватори «нового покоління». Мотивація без примусу. Розвиток мотивації учнів у різні вікові періоди. Методики, стратегії, спрямовані на розвиток навчальної мотивації. Вплив сучасних технологій на навчальну мотивацію учнів: можливості та виклики. Роль соціальних мереж, медіа в формуванні навчальної мотивації учнів. Адаптація навчальних програм до індивідуальних потреб та інтересів учнів для збільшення мотивації. Психологічні аспекти навчальної мотивації: розвиток внутрішньої мотивації, саморегуляції. Роль вчителя у стимулюванні навчальної мотивації учнів: стратегії та підходи.

2.2.3. Формування команди для розвитку культури демократії в закладі освіти

Тема 1. Демократичне врядування.

Принципи демократичного врядування. Участь – основа демократичної культури школи. Шкільні правила на основі цінностей демократії. Роль учнівського самоврядування в формуванні демократичних цінностей. Принципи та практики демократичного прийняття рішень у шкільному середовищі. Створення та функціонування шкільного парламенту. Методи інклюзивного управління у школі: врахування потреб всіх учасників. Розвиток лідерських якостей серед учнів через демократичне врядування. Роль вчителя як фасилітатора демократичного процесу в шкільному колективі. Вплив демократичного врядування на клімат та культуру школи.

Тема 2. Командна взаємодія

Командотворення: формування команди, тимбілдінг. Ролі та лідерство в командах. Фасилітація як інструмент взаємодії та розвитку команд. Методи фасилітації, мотивації учасників, досягнень результатів роботи в команді. Розвиток ефективних команд у професійному середовищі: фактори успіху. Роль лідерства у формуванні та підтримці командної взаємодії. Ключові навички комунікації для побудови успішних командних відносин. Стратегії вирішення конфліктів у команді: підходи та методи. Типи ролей у команді, їх вплив на результативність спільної діяльності. Психологічний клімат у команді: чинники, що сприяють спільному успіху. Використання технологій для поліпшення командної взаємодії та спільної роботи.

Тема 3. Життєздатність команди

Створення команди для виконання завдання, прояву ролей та командного лідерства. Можливості мотивації до участі в команді. Зростання через лідерство в команді. Діяльність шкільних команд. Мотивація учасників команди. Розвиток довіри та взаєморозуміння у складі команди як фундамент життєздатності. Стратегії збереження та підтримки мотивації учасників команди на тривалий термін. Реагування на виклики та зміни: адаптивність команди як складник її життєздатності. Роль лідера в підтримці та зміцненні життєздатності команди.

Ефективне управління конфліктами в командному середовищі для забезпечення стабільності та продуктивності. Оцінка, моніторинг параметрів життєздатності команди: інструменти та методи.

2.2.4. Дії учасників освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру

Тема 1. Надзвичайні ситуації та їх наслідки

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки НС. Рівні надзвичайних ситуацій. Наслідки надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру. Режим надзвичайної ситуації. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації, постійне інформування про зміни ситуації. Типи надзвичайних ситуацій: природні катастрофи, техногенні аварії, соціальні конфлікти тощо. Психологічні аспекти надзвичайних ситуацій: стрес, тривога, підтримка психічного здоров'я. Вплив надзвичайних ситуацій на соціальні, економічні та екологічні системи. Роль правоохоронних, гуманітарних організацій у реагуванні на надзвичайні ситуації. Міжнародна співпраця у попередженні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Тема 2. Послідовність дій у надзвичайних ситуаціях природного характеру

Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж). Правила поведінки, дії працівників у НС природного характеру. Правила евакуації для працівників закладу освіти. Порядок евакуації. Захист: процедури евакуації, пошук притулку та безпечних зон. Екстренні заходи: надання першої допомоги врятованим, врятування заблокованих або постраждалих. Спільна діяльність між рятувальними службами, владними структурами та громадськістю. Відновлення житлових та інфраструктурних об'єктів, медичних послуг, освіти та інших сфер життєдіяльності.

Тема 3. Алгоритм дій у надзвичайних ситуаціях соціального та воєнного характеру

Захист населення від небезпечних факторів. Колективні засоби захисту населення. Дії в разі вчинення терористичного акту (вибуху). Дії при виявленні вибухових пристроїв або підозрілих предметів. Дії у випадку обвалу будівель, споруд. Дії у випадку перебування під завалом. Організація та проведення евакуаційних заходів для цивільного населення в надзвичайних ситуаціях. Координація дій правоохоронних органів у надзвичайних ситуаціях соціального та воєнного характеру. Організація, надання гуманітарної допомоги, медичного забезпечення для постраждалих у надзвичайних ситуаціях. Забезпечення доступної та інформативної комунікації з громадськістю, засобами масової інформації в надзвичайних ситуаціях. Відновлення, реабілітація: організація процесу відновлення та реабілітації суспільства після надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру.

Очікувані результати за варіативною складовою професійного модуля 2.2. охоплюють:

Знання і розуміння:

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів, основних концепцій;
- особливостей та причин освітніх та психологічних втрат у сучасному освітньому середовищі;
- наслідків освітніх та психологічних втрат (низький рівень успішності, втрата навчальної мотивації та погіршення ментального здоров'я). принципів демократії в школі;
- сутності поняття «команда», ролі та лідерство в команді, «фасилітація», сфери її застосування;
- видів надзвичайних ситуацій: соціального, воєнного та природного характеру;
- визначення основних етапів та принципів організації заходів захисту в надзвичайних ситуаціях;
- розпізнавання потенційних загроз та ризиків, що виникають у надзвичайних ситуаціях.

Уміння:

- виявляти й адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням різних особливих освітніх потреб учнів;
- застосовувати засоби, методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх учнів, врахування їхніх індивідуальних особливостей, потреб;
- використовувати підходи до компенсації освітніх втрат;
- володіти навичками ефективної підтримки учнів, сприяти їхньому здоровому психологічному розвитку;
- визначати й використовувати сучасні методи, форми мотивації сучасних учнів до навчання;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- добирати, практично застосовувати методи фасилітації в діяльності команд;
- визначати способи мотивації до участі в команді;
- моделювати можливості для лідерства кожного/-ї завдяки командній роботі;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- брати участь у створенні безпечної освітньої екосистеми закладу освіти;
- планувати, виконувати евакуаційні процедури в надзвичайних ситуаціях;
- працювати в команді, координувати дії групи та, за необхідності, брати на себе лідерську роль для досягнення спільної мети;
- швидко й об'єктивно оцінювати ситуацію, приймати належні рішення щодо дій в різних обставинах.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту, доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розвиток відповідальності, дбайливого ставлення до безпеки учасників освітнього процесу та їхнього оточення;
- необхідність розроблення та реалізації спеціальних програм, стратегій для подолання освітніх та психологічних втрат;
- розвиває власні навички у сфері безпеки та готовності до дій у надзвичайних ситуаціях;
- оцінює переваги культури демократії у школі;
- демонстрація ціннісного ставлення до членів команди;
- мотивація членів команди;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей, технологій для покращення власної професійної діяльності.

Модуль 3. Фаховий. Організація роботи практичного психолога закладу професійної (професійно-технічної) освіти

3.1. Інваріантна складова модуля

3.1.1. Організація та зміст діяльності практичного психолога закладу освіти

Особливості діяльності практичного психолога в закладі освіти. Робота психолога з різними категоріями дітей. Етичні норми роботи практичного психолога. Психологічний супровід професійної діяльності педагога. Особливості роботи практичного психолога закладу інституційного догляду та виховання дітей з батьками (особами, які їх заміщують). Психодіагностика. Індивідуальне, групове консультування. Просвітницька, профілактична робота з учнями різних вікових категорій. Використання тренінгу в корекційному напрямку роботи психолога. Супервізії, інтервізії фахівців.

3.1.2. Психологічний супровід інституційного та професійного становлення особистості

Робота практичного психолога з дітьми різного віку. Дошкільне дитинство. Молодший шкільний вік. Підлітковий вік. Юнацький вік. Реалізація психічних можливостей і резервів кожного віку. Предметні та комунікативні здібності учнів, їх розвиток в умовах закладу інституційного догляду та виховання.

Психологічний супровід індивідуальної траєкторії професійного становлення педагога. Психологічна складова організаційного менеджменту. Типи організаційного лідерства. Роль практичного психолога в розвитку комунікативної культури учасників освітнього процесу. Психологічний супровід формування безпечного освітнього середовища.

3.1.3. Технологія побудови індивідуалізованої траєкторії особистісно-професійного розвитку педагога

Індивідуалізована траєкторія особистісно-професійного розвитку практичного психолога: зміст дефініції. Аналіз технологій, які сприяють розвитку професійних та особистісних якостей практичного психолога в освітньому середовищі. Індивідуальні підходи до формування траєкторій розвитку, врахування унікальних потреб та можливостей кожної особистості. Аналіз поточного рівня розвитку компетенцій. Визначення особистісних та професійних цілей. Розроблення індивідуалізованої траєкторії розвитку практичного психолога. Інструменти та методики саморозвитку. Визначення критеріїв успіху та прогресу в досягненні поставлених цілей.

3.1.4. Емоційна підтримка учасників освітнього процесу в умовах воєнного і післявоєнного стану

Технології забезпечення емоційної підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнного і післявоєнного стану. Методики, стратегії, спрямовані на забезпечення емоційної підтримки в умовах кризи: психологічні консультації, групові заняття, методи арт-терапії, релаксаційні техніки тощо. Особливості роботи з дітьми, які пережили воєнні травми. Практичні поради щодо створення безпечного та підтримуючого середовища в закладі освіти.

3.1.5. Використання асоціативних карток у роботі практичного психолога

МАК (метафоричні асоціативні картки) як глибинний інструмент роботи психолога та інноваційний метод роботи педагога. Застосування асоціативних карток у діагностиці, корекції розвитку можливостей особистості. Теорії і практики, які базуються на виявленні прихованих думок, почуттів та емоцій, можливостей бачити проблему з різної точки зору. Метафоричні картки як інструмент психолога, психотерапевта та коуча. Методи роботи з метафоричними картками.

3.1.6. Упровадження здоров'язбережувальних технологій у практику роботи закладу освіти

Здоровий спосіб життя та здоров'язбереження серед учасників освітнього процесу. Приклади позитивного впливу здоров'язбережувальних практик на фізичне та ментальне здоров'я учнів, педагогів. Приклади програм і ініціатив, що успішно впроваджуються в закладах освіти для покращення загального стану здоров'я учасників освітнього процесу. Переваги впровадження здоров'язбережувальних технологій, підвищення академічної успішності, зниження ризику виникнення хвороб, підвищення рівня самопочуття та здоров'я в цілому.

Очікувані результати за інваріантною складовою фахового модуля 3.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- ключових законодавчих актів, нормативних документів, що регулюють діяльність практичного психолога в закладі інституційного догляду й виховання дітей;
- етико-правових норм, організаційно-методичних принципів функціонування психологічної служби системи освіти;

- основних напрямів та завдань психологічної роботи в освітньому закладі;
- вимоги до ведення обов'язкової документації практичного психолога;
- психолого-педагогічних засад супроводу вікового, особистісного, соціального, інституційного та професійного становлення особи, групи, організації, спільноти;
- психологічних концепцій, методів і прийомів створення безпечного освітнього середовища;
- особливостей створення умов для збереження психологічного і соціального здоров'я учасників освітнього процесу;
- важливості індивідуалізованого підходу до розвитку у професійній діяльності;
- впливу воєнного конфлікту та післявоєнних періодів на емоційний стан учасників освітнього процесу.

Уміння:

- організовувати власну професійну діяльність на основі знання норм, принципів, процедур та стандартів професії;
- здійснення психологічного супроводу в закладах освіти, забезпечення психологічної складової освітнього процесу;
- реалізація завдань адаптаційного супроводу, забезпечення фахової підтримки в ситуаціях вікового, особистісного, соціального, інституційного, професійного становлення особи, групи, організації, спільноти;
- оцінювати власну роботу відповідно до вимог професійного стандарту й поставлених завдань;
- планувати, організовувати свою роботу, відповідно до потреб учнів, вчителів та батьків;
- упроваджувати методів і прийомів попередження та подолання негативних форм реагування здобувачів освіти на психологічно й соціально складні умови;
- володіти технологіями створення безпечного освітнього середовища;
- використовувати асоціативні картки як ефективний інструмент в арсеналі практичного психолога.;
- застосовувати розвиткові технології, спрямовані на підтримку обдарованості, самоактуалізації особистості, її особистісного та життєвого потенціалу;
- розробляти й реалізовувати плани особистісно-професійного розвитку на основі власних потреб та можливостей;
- надавати психосоціальну підтримку в кризових умовах/ситуаціях.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- високий рівень професійної етики, довіра до клієнтів;
- уміння прийняти, зрозуміти різноманітність поглядів, культурних та соціальних реалій, що можуть спостерігатися серед учнів, вчителів та інших учасників освітнього процесу;
- вибір цінностей психічного і психологічного здоров'я;
- бажання співпрацювати з учасниками освітнього процесу, вміння слухати та враховувати їхні погляди та думки;
- сформованість професійних ролей консультанта, тренера, фасилітатора, експерта, інтервізанта/супервізанта, суб'єкта самопізнання;
- бажання постійно вдосконалювати свої знання та навички, досліджувати нові методи й підходи в психологічній практиці;
- готовність надавати підтримку та допомогу всім, хто її потребує, незалежно від їх соціальної чи особистісної ситуації;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість, адаптивність;
- особистісний розвиток і рефлексія професійної діяльності.

3.2. Варіативний фаховий модуль

3.2.1. Створення інклюзивного освітнього простору в умовах закладу освіти

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення інклюзивного процесу. Універсальний дизайн

Нормативні документи. Універсальний дизайн у сфері освіти – дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм і послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну.

Тема 2. Команда психолого-педагогічного супроводу. Індивідуальна програма розвитку

Створення, функції та обов'язки команди психолого-педагогічного супроводу в закладі освіти. Індивідуальна програма розвитку: хто бере участь в розробленні, з яких розділів складається, як реалізовується.

Тема 3. Співпраця вчителя/вихователя та асистента вчителя/вихователя в інклюзивному освітньому просторі

Форми та методи співпраці асистента вчителя/вихователя зі вчителем/вихователем під час освітнього процесу, участь у команді психолого-педагогічного супроводу, взаємодія з іншими фахівцями, дотичними до організації інклюзивного середовища в закладі освіти

3.2.2. Арт-терапевтичні практики для гармонізації емоційно-особистісної сфери педагога

Тема 1. Арт-терапія: види, методи, ефективність

Огляд основних видів арт-терапії (малювання, скульптура, музикотерапія, танцювальна терапія тощо). Методи використання арт-терапії на практиці: індивідуальні та групові сесії, експресивні техніки, творчі завдання тощо. Психологічні та фізіологічні аспекти ефективності арт-терапії. Використання арт-терапії в різних сферах: психотерапія, реабілітація, освіта, розвиток особистості. Роль арт-терапії у розвитку креативності, самовираження та самореалізації. Адаптація методів арт-терапії для роботи з різними віковими групами та специфічними потребами клієнтів. Інтеграція арт-терапії з іншими формами психологічної, медичної підтримки (психотерапія, фармакотерапія, соціальна підтримка тощо). Виклики та перешкоди у впровадженні арт-терапії в практичну діяльність, методи їх подолання.

Тема 2. Тренінг «Мій ресурс»

Сценарій проведення тренінгу «Мій ресурс». Психологічні та педагогічні аспекти проблеми. Індивідуальні та групові підходи в проведенні тренінгу. Практичні вправи та завдання. Взаємодія тренера, учасників на тренінгу. Оцінювання результатів ефективності тренінгу. Адаптація тренінгу «Мій ресурс» для різних вікових груп та сфер застосування.

Тема 3. Стабілізація емоційного стану педагогів за допомогою практик інтуїтивного живопису

Основні принципи та методи практик інтуїтивного живопису для стабілізації емоційного стану педагогів. Вплив практик інтуїтивного живопису на психоемоційне здоров'я та самопідтримку педагогів. Техніки самовираження, саморефлексії через практику. Роль творчого процесу в практиках інтуїтивного живопису для зниження стресу, підвищення самопідтримки педагогів. Використання інтуїтивного живопису як засобу побудови емоційної рівноваги та позитивної атмосфери в освітньому середовищі. Створення інтегрованих практичних програм з використанням інтуїтивного живопису. Оцінка результативності практик інтуїтивного живопису в контексті стабілізації емоційного стану педагогів.

3.2.3. Онлайн-сервіси для створення навчального контенту

Тема 1. Створення анкет, тестів, квестів засобами гугл форм

Робота з гугл формами для створення анкет, тестів, квестів. Налаштування форм, відповідно до мети та завдань. Створення анкет, тестів, квестів, навчальних занять. Надання доступів. Оброблення даних та побудова діаграм з допомогою вксель таблиць.

Тема 2. Віртуальні дошки як засіб візуалізації та взаємодії

Огляд віртуальних дошок. Їх особливості та можливості роботи (Jamboard, Padlet, Miro та інші). Функціонал дошок, їх налаштування. Надання доступів. Спільна робота в середовищах.

Застосування інтерактивних дошок дозволить здійснити зворотній зв'язок в навчанні; зробить навчання більш інтенсивним; підвищить унаочненість навчального матеріалу; індивідуалізує навчання; допоможе організувати колективну й групову роботи.

Тема 3. Створення інтерактивного навчального контенту

Огляд онлайн-інструментів для підвищення ефективності освітнього процесу: хмарка слів, QR-коди, анаграми, ребуси, ментальні карти, інтерактивні вправи, онлайн-тести, комікси, інтерактивні робочі аркуші, вебквести, сервіси штучного інтелекту. Створення, поширення та класифікація інтерактивного навчального контенту.

3.2.4. Травми війни: техніки самоцілення дорослих і дітей

Тема 1. Формування резильєнтності учасників освітнього процесу в умовах війни

Знайомство з основними концепціями життєстійкості в надзвичайних умовах. Практикум для розвитку позитивної життєвої позиції, вдосконалення власної резильєнтності, підвищення внутрішнього ресурсу, застосування антистресового мислення. Прийоми для відновлення життєвого балансу, емоційної рівноваги.

Тема 2. Посттравматичний синдром та психологічні механізми самозахисту

Психічний стрес. Психічні, фізіологічні та соціальні прояви посттравматичного стресу в дітей різних вікових груп. Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Поняття та критерії діагностики посттравматичного стресового розладу. Кількісні інструменти дослідження стресу.

Тема 3. Техніки роботи зі збудженням, інтрузіями та уникненням

Встановлення контакту. Вивчення потреб. Навички керування посттравматичними реакціями збудження, інтрузіями та уникненням. Навички переформулювання негативних думок. Навички вирішення проблемних ситуацій. Сприяння психосоціальному благополуччю за допомогою спорту та фізичних вправ.

3.2.5. Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей

Тема 1. Визначення та роль безбар'єрного освітнього середовища: розуміння сутності й важливості створення доступного середовища для всіх

Безбар'єрність. Безбар'єрність як державна політика. Складові нового світогляду безбар'єрності. Головні стереотипи, упередження та судження. Підтримка і розвиток безбар'єрного освітнього середовища.

Тема 2. Принципи та підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища: універсальний дизайн, інклюзивна освіта, диференціація, індивідуалізація навчання

Концепція безбар'єрності в освіті. Універсальний дизайн. Інклюзивна освіта. Диференціація навчання. Індивідуалізація навчання. Різноманітність. Підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища.

Тема 3. Перспективи розвитку безбар'єрного освітнього середовища в Україні: виклики та можливості

Міжнародний досвід та кращі практики. Перспективи розвитку безбар'єрної освіти в Україні. Освіта протягом життя. Компетентності.

Очікувані результати за варіативною складовою фахового модуля 3.2. охоплюють:

Знання і розуміння:

- ідеї включення всіх учнів в освітній процес, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- історії розвитку інклюзивної освіти та міжнародних стандартів;
- методів і стратегій розвитку, формування «soft skills»;
- використання «soft skills» педагогів в контексті їхньої професійної діяльності;

- основних понять: арт-терапія, арт-терапевтичні методи, види, практики;
- ризиків погіршення емоційного стану педагога;
- важливості гармонізації та стабілізації емоційно-особистісної сфери педагога, роль арт-терапії в цьому процесі;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних освітніх цифрових ресурсів;
- теорії і практики психології надзвичайних ситуацій, етики психосоціальної підтримки, педагогіки гри;
- значення гри для психічного здоров'я, соціального благополуччя, впливу рутин на освітній процес у надзвичайних ситуаціях;
- сутності безбар'єрності, її значення для суспільства в цілому;
- можливостей та перспектив розвитку інклюзивної освіти в Україні.

Уміння:

- аналізувати теоретичні підходи та концепції інклюзивної освіти, її історію розвитку та міжнародні стандарти;
- співпраці та комунікації з батьками, колегами, іншими учасниками освітнього процесу для ефективної реалізації інклюзивної освіти;
- критично аналізувати інформацію, робити висновки, приймати обґрунтовані рішення з позиції розвитку «soft skills»;
- визначати власні сильні та слабкі сторони, що є важливим етапом у розвитку «soft skills»;
- із мінімальним ризиком долати стресові ситуації;
- самостійно стабілізувати власний емоційний стан;
- застосовувати в повсякденному житті доступні арт-терапевтичні практики;
- поєднувати різні арт-терапевтичні практики у своїй діяльності;
- використовувати цифрове освітнє середовище для навчання, моніторингу, контролю його якості;
- залучати до розбудови цифрового освітнього середовища зацікавлених осіб та організацій;
- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей, потреб;
- модифікувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси з урахуванням дозволів та ліцензій, створювати (враховуючи потреби здобувачів освіти) нові, здійснювати їх захист, надавати доступ до них здобувачам освіти;
- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання дітей в умовах надзвичайних ситуацій;
- розрізняти реакції дітей і дорослих на стрес, життєві труднощі (за віком, часом прояву тощо);
- створювати безпечне ігрове освітнє середовище;
- використовувати принципи та підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- розвинена повага до різноманітності;
- цінність індивідуальності кожного учня та важливість створення середовища, де кожен може розвиватися та відчувати себе прийнятим;
- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту та доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- усвідомлення необхідності особистісного та професійного розвитку (прагнення до вдосконалення «soft skills»);
- свідоме розуміння своїх цінностей та переконань, які впливають на професійну практику;

- усвідомлення важливості людського життя, дбайливе та відповідальне ставлення до нього;
- прагнення постійного навчатися, самонавчатися нових методик та практик, що допомагають у стабілізації емоційного-особистісної сфери;
- стимулювання роботи над особистим творчим розвитком, позитивним мисленням;
- розвивати відчуття емпатії;
- критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов'язаних із використанням цифрових технологій;
- мотивація до навчання упродовж життя в професійній сфері за допомогою цифрових технологій та електронних (цифрових) освітніх ресурсів;
- професійна мобільність, гнучкість;
- ціннісне ставлення педагогів до здійснення психосоціальної підтримки дітей в надзвичайних ситуаціях, зокрема засобами навчання через гру.

Рекомендовані джерела

1. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. URL: www.coe.int/lang-cefr
2. Антонов Г.В., Іонова О.М. Суперечності освітнього процесу як причини виникнення конфліктів. Теорія та методика навчання та виховання: зб. наук. пр. 2004. Вип.15, С. 22-31.
3. Бех І.Д., Чорна К.І. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України (програмно-виховний контекст). Київ, 2014. 44 с.
4. Вагнер Т., Дінтерсміт Т. Мистецтво навчати. Як підготувати дитину до реального життя / пер. з англ. Н. Борис. Київ: Наш формат, 2017. 312 с.
5. Вокер Т.Д. Як навчають у Фінляндії. Найкраща шкільна освіта / пер. з англ. Н. Лавської. Київ: КМ-БУКС, 2018. 232 с.
6. Вчимося жити разом. Практикум для учнів з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа) / Т.В. Воронцова та ін. Київ: Видавництво «Алатон», 2016. 272 с. URL: https://www.unicef.org/ukraine/ukr/8_osn_practic.pdf
7. Гірник А.М. Основи конфліктології: навч. посіб. Київ: Києво-Могилян. акад., 2010. 222 с. URL: http://pidruchniki.com/15660212/psihologiya/poserednistvo_konfliktah.
8. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 2, С. 260-264.
9. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.
10. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2007. С. 38-41.
11. Діти та війна: навчання технік зцілення: посібник. Видавнича серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія». 2014. 98 с.
12. Європейське мовне портфоліо: методичний посібник. URL: <http://surl.li/eakzd>
13. Євсюков О.Ф., Борисова А.О. Основи методичної діяльності викладача: побудова і застосування ігрових технологій: навч.-метод. посібник. Харків: ФОП Бровін О.В., 2016. 52 с.
14. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
15. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти: навчально-методичний посібник/ В.Л. Андрєєнкова та ін. Київ: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
16. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби: методичні рекомендації / В.М. Горленко та ін.; за ред. В.Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713246/>
17. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. 2021. № 9(195), С. 16-20.
18. Зміни у законодавстві щодо впровадження профільної освіти. URL: <https://eo.gov.ua/1952-2/2021/07/22/>

19. Зцілення травм війни: психосоціальний аспект / автор-упор. Т. Артеменко. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради», 2022. 80 с. URL: <http://oipoppp.ed-sp.net/?q=node/76861>
20. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посібник. Київ: МАУП, 2000. 312 с.
21. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М. Порошенко та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
22. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.
23. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. *Нові виміри духовності на початку XXI століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції* (24- 25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48-49.
24. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
25. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 34-35, ст. 458.
26. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навч.-метод. посіб. для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.
27. Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації». Київ, 2018. 140 с. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1cLBHtAe6Qwd-LBwnkdu_n4ShWtzIOJJ1
28. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>
29. Костюк А.В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 2, С. 85-89.
30. Кочкурова О.В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12*. 2019. Вип. 25 (49), С. 200-205.
31. Кремень В. Профільне навчання: шлях до ефективної реалізації. *Освіта України*. 2010. № 3-4, С.4.
32. Кремень В.Г. Сучасне мислення й освіта: методологічний концепт. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): збірник наукових праць. 2017. С. 8-15.
33. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Київ: Грамота, 2007. 576 с.
34. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. *Джерело педагогічної майстерності*. 2008. № 2, С. 32-37.
35. Лукіяничук А.М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець – Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. 2010. Вип. 7, С. 370-381.
36. Марія О. Дослідження синдрому вигорання. КПТ-орієнтована модель допомоги при емоційному вигоранні. *Український інститут когнітивно-поведінкової терапії*. 2021. №59, С. 2-6.
37. Методичний сайт “Здорове харчування дітей”. URL: <https://kristti.com.ua/zdorove-harchuvannya-ditej/>
38. Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби / В.М. Горленко та ін.; за ред. В.Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709623/>
39. Мірошник О.Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. *Психологія і особистість*. 2015. №1(7), С. 162-173.
40. Міфи та упередження щодо здорового харчування. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/mifi-ta-uperedzhennja-schodo-zdorovogo-harchuvannja>.

41. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
42. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
43. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика. 2010. № (6)97, С. 2-15.
44. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Бібік Н.М. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
45. Нормативно-правова основа профільного навчання. Завуч. 2023. № 17-18, С.16-17
46. Опачко М.В. Філософія сучасної освіти: навчально-методичний посібник. Ужгород: УжНУ, 2016. 72 с.
47. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників / Н. Морзе та ін. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 1-53. Київ, 27-28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>
48. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / за заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с.
49. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Є.В. Дубровська, М.В. Ясеновська.; за ред. М.К. Алексеєнко, М.П. Дендебера, О.Д. Соловйова. Київ: Huss, 2011. 96 с.
50. Петренко С., Барсук Н. Профільна освіта – вимога сучасності. Завуч. 2023. № 16, С.35
51. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах: навч.-метод. посіб. / С.О. Богданов та ін. ; за заг. ред. В.М. Чернобровкіна, В.Г. Панка. Київ: Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с.: іл., табл. URL: <https://cutt.ly/41ZBVFb>
52. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 (із змінами).
53. Положення про психологічну службу у системі освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 р. № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>
54. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування): Наказ МОН України від 28.12.2019 № 1646, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.02.2020 за №111/34394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
55. Практична психологія в системі освіти: питання організації та методики / за ред. В.Г. Панка. Київ: Либідь, 1995. 204 с.
56. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19/print>
57. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, Наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641: Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
58. Про запобігання і протидію домашньому насильству: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
59. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24.11.2020 р. № 2425-20. 30 с. URL: <https://cutt.ly/T1ZB37w>
60. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
61. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (Редакція станом на 24.06.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 17.05.2022).
62. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

63. Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 518 с.
64. Проект стандарту профільної середньої освіти: що передбачає та як долучитися до обговорення. URL:
65. Професійна орієнтація у новій українській школі. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/konczepczyia-profori%D1%94ntaczii%CC%88-dlya-gromadskogo-obgovorennya-16_12_20-.pdf
66. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23. 12. 2020 р. № 2736-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
67. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
68. Рекомендації Міністерства охорони здоров'я зі здорового харчування. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/moz-ukraini-predstavilo-rekomendacii-zi-zdorovogo-harchuvannja>.
69. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект: навч.-метод. посібник. Київ: ФОП Стеценко В.В., 2016. 192 с.
70. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. *Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції*. Житомир. 2017. С. 21-29.
71. Сміт Д. Довідник "Лінивого" Вчителя / пер. з англ. О.С. Любченко. Харків: ВГ «Основа», 2021. 271 с.
72. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період: методичні рекомендації / Н.П. Бочкор та ін. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. 84 с.
73. Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Нічога С.О., 2018. 174 с.
74. Стратегії забезпечення життєздатності відновних практик: механізм співпраці правової системи та громади заради суспільної безпеки: посібник / В. Головатий та ін. Київ: Видавець Захаренко В.О., 2009. 224с.
75. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 15-21.
76. Технології розв'язання конфліктів у педагогічній взаємодії / Г.В. Ложкін та ін. Київ, Луцьк: РВВ «Вежа», ВДУ ім. Лесі Українки, 2000. 295 с.
77. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОН України від 10.12.2021 №1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
78. Удовиська Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву в процесі навчання. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського простору*. 2013. Том VIII (50), С. 407-416.
79. Фесюк О. Психологічний супровід профільної і допрофільної освіти. *Освітнянське слово*. 2008. №19, С. 15-17.
80. Цифрова трансформація освіти і науки. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
81. Черкашина Т.В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 162 с.

82. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. *Молодь і ринок*. 2012. № 12, С. 136-139.
83. Шевчук В.В. Сучасні підходи до визначення категорії «емоційного вигорання». *Габітус*. 2020. № 17, С.123–130.
84. Шкільна служба розв’язання конфліктів: досвід уповноваження: посібник / Р. Коваль та ін. Київ: Видавець Захаренко В.О., 2009. 168 с.